

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ЗА КРЕДИТНИМИ ДОГОВОРАМИ, ПРЕДМЕТОМ ЯКИХ Є МАЙНО, ЯКЕ ЗНИЩЕНО АБО ЗАЗНАЛО ПОШКОДЖЕНЬ ВНАСЛІДОК ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

ТРОЦЮК Ніна Валеріївна - кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу Національного авіаційного університету

<https://orcid.org/0000-0002-5943-8694>

КЛИМУК Олександра Олександрівна - бакалавр права Національного авіаційного університету

УДК 347.735 (045)

DOI 10.32782/EP.2023.1.26

Метою статті є дослідження особливостей виконання зобов'язань за кредитними договорами, предметом яких є майно, яке знищено або зазнало пошкодження внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України у зв'язку з прийняттям Закону України № 2823-ІХ «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкодження внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України». Для досягнення визначеної мети були використані методи, зокрема такі, як: діалектичний, формально-юридичний, системно-структурний, логіко-семантичний, компаративний, а також метод аналізу чинного вітчизняного законодавства. Обговорення. Підкреслено, що повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України спричинило суттєві руйнації. Досить велику матеріальну шкоду російська агресія завдала особам, які придбали транспортні засоби та/або майно, зокрема нерухоме, в кредит або іпотеку, але таке майно було знищено внаслідок ведення бойових дій або залишилось на окупованій території. З метою захисту прав позичальників за кредитними договорами, предметом якого є майно, яке знищено або зазнало значних пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України Парламентом прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було зни-

щено або зазнало пошкодження внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».

Ключові слова: зобов'язання, знищене майно, пошкоджене майно, споживчий кредит, кредитор, позичальник.

Постановка проблеми

Необхідною умовою життєдіяльності економіки будь якої держави є нормальне та стабільне функціонування фінансово-кредитної системи, яка включає банківську систему і систему небанківських кредитних установ. Ступінь її розвитку обумовлюється певними чинниками, серед яких можна виділити наявність та відпрацьованість законодавчих актів, конкретні умови господарського життя в країні. Усі ці фактори призводить до утворення міцної держави та передбачають створення й забезпечення чіткого функціонування грошово-кредитної й банківської системи. Проте, слід констатувати, що повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України та введення Указом Президента України № 64/2022 [1] правового режиму воєнного стану в Україні спричинили кризу у функціонуванні національної кредитної системи, що торкається як діяльності її провідної ланки – банківської системи, так і небанківських фінансових установ. Адже чимало людей втратили джерело доходу, були змушені покинути свій дім або ж переїхати до іншої країни у зв'язку з тим, що їх нерухоме майно було знищено або зазнало значних пошкоджень.

Зауважимо, що чимало нерухомого майна, яке знищено або зазнало значних пошкоджень, було придбано громадянами України за кошти, які взято у банківських установах шляхом укладення кредитного договору або договору іпотеки. Так, за даними Національного банку України, за перші 10 місяців 2021 року банки видали 8,7 тис. іпотечних кредитів на загальну суму понад 7 млрд грн., тобто нове іпотечне кредитування подвоїлося за кількістю договорів та зросло в 2,5 раза в грошовому вимірі порівняно з відповідним періодом минулого року. Нові кредити на купівлю житла на вторинному ринку нерухомості займали ще більшу частку, ніж у вересні: у жовтні 2021 року вона становила майже 90% від усіх виданих іпотечних кредитів [2].

Враховуючи реалії сьогодення та статистику у сфері надання кредитів, перед державою постало одне із завдань – захист прав позичальників за кредитними договорами, предметом якого є майно, яке знищено або зазнало значних пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України. Так, 01 грудня 2022 року Парламентом було прийнято Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3], який введено в дію 28 січня 2023 року. Основні положення цього законодавчого акту стосуються питання призупинення сплати грошового зобов'язання за договором про споживчий кредит або іншим договором, передбаченим ч. 2 ст. 3 Закону України «Про споживче кредитування» [4] та анулювання заборгованості за даними договорами.

Усе вищевикладене свідчить про актуальність дослідження особливостей виконання зобов'язань за кредитними договорами, предметом яких є майно, яке знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

Питання щодо виконання зобов'язань за кредитними договорами активно піднімали у своїх працях такі науковці та юристи-практики, як: А. М. Бандурка, О. І. Байбак, В. В. Глушенко, О. П. Городнюк, О. О. Громова, В. В. Луць, Т. М. Ларіна, Н. В. Троцюк, Є. О. Харитонова, Я. М. Шевченко та ін. Проте, їх дослідження стосувалися здебільшого висвітленню особливостей забезпечення виконання кредитного договору, етапів становлення та розвитку виконання іпотечного зобов'язання, особливостей правового регулювання відносин за договором про надання споживчого кредиту, правових аспектів діяльності колекторських компаній на ринку фінансових послуг, відповідальності фізичних і юридичних осіб за невиконання кредитних договорів під час воєнного стану. Віддаючи належне напрацюванням зазначених дослідників, варто зазначити, що питання виконання зобов'язань за кредитними договорами, предметом яких є майно (рухоме/нерухоме), розглядалось здебільшого у загальному контексті кредитних відносин без урахування останніх подій та шкоди, завданої внаслідок бойових дій Російської Федерації на території України.

Метою цієї статті є дослідження особливостей виконання зобов'язань за кредитними договорами, предметом яких є майно, яке знищено або зазнало значних пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України у зв'язку із прийняттям Закону України № 2823-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України».

Виклад основних положень

У сучасній юридичній науці немає єдиного науково визначеного аспекту щодо розуміння сутності кредитного зобов'язання. У своїх працях А. М. Бандурка, В. В. Глушенко визначають кредитні зобов'язання, як зобов'язання, що виникають у зв'язку з

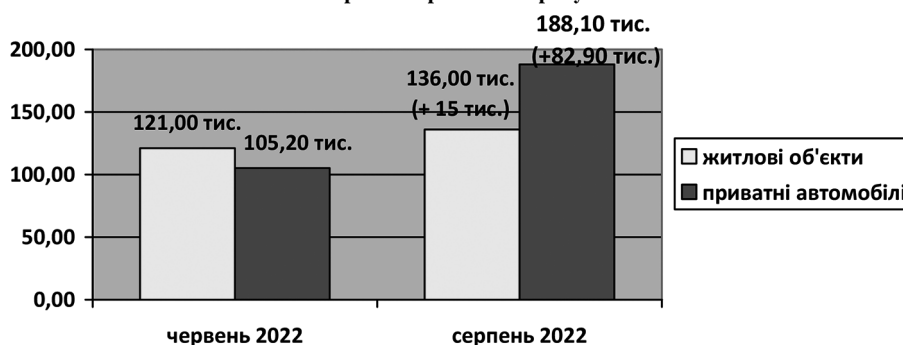
наданням коштів або майна, визначеного родовими ознаками, на умовах повернення [5, с. 139]. Водночас у науково-практичному коментарі до Цивільного кодексу України за редакцією Є. О. Харитонова міститься наступне визначення кредитного зобов'язання:

«Кредитне зобов'язання – це відносне правовідношення, у якому, згідно з укладеним договором, кредитор зобов'язується надати позичальнику кредиту грошовій формі на визначених у договорі умовах, а позичальник зобов'язується повернути отриманий кредит і сплатити відсотки на нього» [6, с. 266]. За порушення зобов'язань за кредитним договором сторони несуть цивільно-правову відповідальність, яка виражається у відшкодуванні збитків та стягненні неустойки.

Проте, слід зауважити, що повномасштабне вторгнення країни-агресора зумовило чимало змін у цьому виді зобов'язань, як і в багатьох інших. З метою полегшення ситуації для українців-позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України під час дії воєнного стану, Парламент ухвалив Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3].

Цей законодавчий акт покликаний впорядковувати правовідносини між позичальником і кредитором, що виникають у зв'язку із знищенням або пошкодженням певних категорій майна, яке було придбано в кредит із розстроченням або відстроченням платежу або є предметом забезпечення за договором про споживчий кредит. Адже, згідно з даними KSE Institute, через вторгнення в Україну країни-агресора та активне введення бойових дій на її території, у період з 24 лютого до 1 вересня 2022 року пошкоджено 136 тис. житлових об'єктів та 188,1 тис. приватних автомобілів [7].

Показники завданих прямих збитків нерухомості та автомобілям за червень-серпень 2022 року

Зокрема, Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3] передбачається, що в період дії воєнного стану та протягом 90 днів після його припинення чи скасування позичальник (особа, до якої перейшли права та обов'язки позичальника) або його представник (за законом або за наявності довіреності на вчинення таких дій) має право звернутися до кредитодавця або нового кредитора із заявою про призупинення сплати грошового зобов'язання (основної суми кредиту, процентів, комісій та інших платежів) за договором про споживчий кредит або іншим договором, передбаченим ч. 2 ст. 3 Закону України «Про споживче кредитування» [4], предметом забезпечення за яким є нерухоме майно (квартира, інше житлове приміщення в будівлі, приватний житловий будинок, садовий або дачний будинок, об'єкт незавершеного житлового будівництва, що відповідає хоча б одній із таких ознак:

1) нерухоме майно, станом на день подання заяви про призупинення сплати грошового зобов'язання, розташоване на тимчасово окупованій території, визначеній п. п. 1 і 3 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України» [8], або на територіях, на яких ведуться воєнні (бойові) дії, або на територіях, тимчасово окупованих збройними формуваннями Російської Федерації, визначених Кабінетом Міністрів України;

2) нерухоме майно пошкоджено внаслідок збройної агресії Російської Федерації;

3) нерухоме майно знищено внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Заява про призупинення сплати грошового зобов'язання підписується позичальником (його представником) власноручно або шляхом накладання кваліфікованого електронного підпису та надається/надсилається кредитору в оригіналі, а документи, які відповідно до законодавства підтверджують факт пошкодження або знищення нерухомого майна внаслідок збройної агресії Російської Федерації, оформлені відповідно до законодавства (далі - підтвердні документи), надаються/надсилаються кредитору в оригіналі або в нотаріально посвідчених копіях.

Позитивним є те, що п. 9 цього нормативно-правового акту [3] передбачено, що кредитор звільняє позичальника за договором про споживчий кредит, предметом забезпечення за яким є нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території, від обов'язку сплати грошового зобов'язання за договором про споживчий кредит (основної суми кредиту, процентів, комісій та інших платежів), у тому числі нарахованого, але не сплаченого до дня отримання кредитором заяви про призупинення сплати грошового зобов'язання, з робочого дня, наступного за днем отримання кредитором заяви, на строк до дев'яностого дня включно після дня припинення чи скасування воєнного стану в Україні або до дня подання підтвердних документів. Вважаємо, що норма такого змісту включена законотворцем у цей законодавчий акт у зв'язку із неможливістю отримання підтвердних документів на нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території або на території, які підтверджують факт пошкодження або знищення нерухомого майна внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Відповідно, позичальник (його представник), зобов'язаний подати кредитору підтвердні документи протягом 90 днів з дня виключення території, на якій знаходиться нерухоме майно, із переліку тимчасово окупованих територій. У разі неподання позичальником (його представником) у вище

зазначений строк даних документів, кредитор має право вимагати відновлення сплати грошового зобов'язання, яке було наявне станом на 24 лютого 2022 року, відповідно до умов договору про споживчий кредит.

Також гарантією для позичальника є те, що кредитор після отримання від позичальника (його представника) заяви про призупинення плати грошового зобов'язання не має права здійснювати відступлення права вимоги за таким договором. Заборона не поширюється на відступлення права вимоги банками, щодо яких здійснюються процедури виведення з ринку відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» [9], новому кредитору, який придбав (прийняв, отримав) таке право вимоги. На кредитора, який придбав (прийняв, отримав) право вимоги від банку, щодо якого здійснюються процедури виведення з ринку відповідно до Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», поширюються вимоги пунктів 8-15 розділу IV «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про споживче кредитування» [4].

Варто зауважити, що п. 14 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3] закріплено також заборону щодо здійснення кредитором заходів з врегулювання простроченої заборгованості, у тому числі через колекторські компанії, за договором про споживчий кредит, предметом забезпечення за яким є нерухоме майно, у разі отримання від позичальника заяви про призупинення сплати грошового зобов'язання. Хоча, Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту боржників при врегулюванні простроченої заборгованості» передбачено право кредитора щодо залучення колекторської компанії до процесу повернення боргу, проте лише за умови, що таке право прямо передбачено кредитним договором [10, с. 142].

Аналізуючи текст вище зазначеного законодавчого акту [3], відзначимо, що ним

вперше передбачаються терміни «пошкоджене майно» та «знищене майно». Під пошкодженим розуміється нерухоме майно, яке може бути відновлено виключно шляхом капітального ремонту чи реконструкції, а знищеним є нерухоме майно, відновлення якого шляхом поточного або капітального ремонту чи реконструкції є неможливим або економічно недоцільним. Якщо ж предметом забезпечення за таким договором є автомобіль, то він вважається знищеним, якщо його ремонт є технічно неможливим чи економічно необґрунтованим. Зазначимо, що ремонт вважається економічно необґрунтованим, якщо передбачені згідно із звітом (актом) чи висновком про оцінку, виконаним оцінювачем або експертом відповідно до законодавства, витрати на відновлювальний ремонт автомобіля перевищують його вартість.

Цим законодавчим актом також закріплена норма щодо анулювання заборгованості за договором про споживчий кредит. Так, згідно з п. п. 12, 16 зазначеного нормативно-правового акту [3], позичальник (його представник) протягом 90 днів після припинення чи скасування воєнного стану в Україні має право звернутися до кредитора із заявою про анулювання заборгованості за договором про споживчий кредит, який відповідає одночасно таким умовам:

1) предметом забезпечення за таким договором є знищене внаслідок збройної агресії Російської Федерації нерухоме майно (квартира, житловий будинок або майнові права на квартиру, житловий будинок), яке є або мало б стати (у випадку майнових прав на нерухоме майно) єдиним місцем проживання сім'ї позичальника або іпотекодавця, якщо він є відмінним від позичальника та належить до членів сім'ї позичальника. До членів сім'ї позичальника належать особи, які перебувають у шлюбі з позичальником, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою чи піклуванням позичальника, особи, які не перебувають у шлюбі, але проживають спільно з позичальником, пов'язані з ним спільним побутом;

2) предметом забезпечення за таким договором є автомобіль, знищений внаслідок

збройної агресії Російської Федерації, який, станом на 23 лютого 2022 року, був єдиним у сім'ї позичальника;

3) станом на 23 лютого 2022 року заборгованість за таким договором не була прострочена більш як на 7 днів;

3) метою отримання кредиту згідно з договором є придбання, реконструкція чи будівництво такого житлового нерухомого майна (квартири, житлового будинку) або майнових права на них;

4) метою отримання кредиту згідно з договором є придбання автомобіля.

Позичальник разом із заявою про анулювання заборгованості подає підтвердні документи, що доводять відповідність нерухомого майна чи автомобіля умовам, визначеним у підпункті 1 п. п. 12, 16 Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3].

Кредитор після отримання заяви про анулювання заборгованості разом із підтвердними документами здійснює анулювання заборгованості за договором про споживчий кредит (основної суми кредиту, процентів, комісій та інших платежів) та набуває право на отримання від держави Україна компенсації відповідно до закону щодо врегулювання питання виплат компенсацій громадянам України за майно, знищене внаслідок збройної агресії Російської Федерації. Розмір такої компенсації не може перевищувати основну суму кредиту позичальника за договором про споживчий кредит, що підлягає анулюванню відповідно до цього пункту.

Інші витрати (збитки) кредитора (неотримані проценти, комісії та інші доходи), понесені ним внаслідок анулювання зобов'язань за договором про споживчий кредит, є упущеною вигодою та можуть бути відшкодовані відповідно до законодавства за рахунок держави-агресора.

Відзначимо, що Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було

знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» [3] вперше також закріплено право позичальника або іпотекодавця, якщо він є відмінним від позичальника та належить до членів сім'ї позичальника, на отримання компенсації від держави за пошкоджене або знищене внаслідок збройної агресії Російської Федерації нерухоме майно, що було предметом забезпечення за таким договором, або на відновлення такого майна за рахунок держави. Проте, держава Україна забезпечить проведення даних виплат, лише після набрання чинності законом щодо врегулювання питання виплат компенсацій громадянам України за майно, знищене внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Висновки

Підсумовуючи вищесказане, зазначимо, що воєнний стан на території держави та активні бойові дії країни-агресора на території України призвели до змін у кредитній системі, зниження рівня економіки в країні та нездатності громадян належним чином виконувати свої зобов'язання за кредитними договорами. Першочерговим завданням перед законодавчим органом стояло питання щодо прийняття нормативно-правового акту, норми якого покликані здійснити захист прав позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації.

Зауважимо, що шляхом прийняття Верховною Радою України Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України» внесено ряд змін до Податкового кодексу України, Закону України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», Закону України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни», Закону України «Про споживче кредитування». Цим законодавчим актом передбачено: 1) призупинення сплати грошового зобов'язання; 2) звільнення по-

зичальника від обов'язку сплати грошового зобов'язання за договором про споживчий кредит, предметом забезпечення якого є нерухоме майно, що розташоване на тимчасово окупованій території; 3) заборону щодо здійснення кредитором заходів з врегулювання простроченої заборгованості, у тому числі через колекторські компанії; 4) анулювання заборгованості за договором про споживчий кредит, предметом забезпечення за яким є нерухоме майно чи автомобіль та станом на 23 лютого 2022 року заборгованість за таким договором не була прострочена більш як на 7 днів.

Література

1. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/64/2022>.
2. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obsyag-vidanih-ipotechnih-kreditiv-za-pershi-10-misyatsiv-2021-roku-perevischiv-7-mlrd-grn--rezultati-opituvannya>.
3. Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законів України щодо підтримки позичальників, майно яких було знищено або зазнало пошкоджень внаслідок збройної агресії Російської Федерації проти України : Закон України від 01.12.2022 № 2823-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2823-20/conv#n3>.
4. Про споживче кредитування : Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 24. ст. 205.
5. Бандурка А. М., Глушенко В. В. Гроші і кредит : Підручник. Харків : Вид-во Нац. ун-та внутр. справ, 2003. 480 с.
6. Гнат Н. Цивільно-правова сутність кредитних відносин в Україні. *Актуальні проблеми правознавства*. 2019. №4 (20).- С. 265-268.
7. Звітпропрямізбиткиінфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії росії проти України станом на 1 вересня 2022 року. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/10/Sep22_FINAL_Sep1_Damages-Report.pdf.
8. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасо-

во окупованій території України : Закон України від 15.04.2014 № 1207-VII. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 45.- ст. 361.

9. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб : Закон України від 23.02.2012 № 4452-VI. Відомості Верховної Ради України. 2021. № 37. ст. 316.

10. Троцюк Н. В. Діяльність колекторських компаній на ринку фінансових послуг: правові аспекти. *Наше право*. 2021. №02.- С. 139-146.

References:

1. Pro vvedennia voiennoho stanu v Ukraini : Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 24.02.2022 № 64/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/64/2022>.

2. Ofitsiyni sait Natsionalnoho banku Ukrainy. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/obryag-vidanih-ipotechnih-kreditiv-za-pershi-10-misyatsiv-2021-roku-perevischiv-7-mlrd-grn--rezultati-opituvannya>.

3. Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy ta deiakykh zakoniv Ukrainy shchodo pidtrymky pozychalnykiv, maino yakykh bulo znyscheno abo zaznalo poshkodzen vnaslidok zbroinoi ahresii Rosiiskoi Federatsii proty Ukrainy : Zakon Ukrainy vid 01.12.2022 № 2823-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show /2823-20/conv#n3>.

4. Pro spozhyvche kredytuvannia : Zakon Ukrainy vid 15.11.2016 № 1734-VIII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2021. № 24. st. 205.

5. Bandurka A. M., Hlushenko V. V. Hroshi i kredyt : Pidruchnyk. Kharkiv : Vyd-vo Nats. un-ta vnutr. sprav, 2003. 480 s.

6. Hnat N. Tsyvilno-pravova sutnist kredytnykh vidnosyn v Ukraini. *Aktualni problemy pravoznavstva*. 2019. №4 (20). S. 265-268.

7. Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii rosii proty Ukrainy stanom na 1 veresnia 2022 roku. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2022/10/Sep22_FINAL_Sep1_Damages-Report.pdf.

8. Pro zabezpechennia prav i svobod hromadian ta pravovyi rezhym na tymchasovo okupovanii terytorii Ukrainy : Zakon Ukrainy

SUMMARY

The goal of the article is to study the features of the performance of obligations under credit agreements, the subject of which is property that was destroyed or damaged as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine in connection with the adoption of Law of Ukraine No. 2823-IX "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some laws of Ukraine regarding the support of borrowers whose property was destroyed or damaged as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine." To achieve the defined goal, methods were used, in particular, such as: dialectical, formal-legal, systemic-structural, logical-semantic, comparative, as well as the method of analysis of current domestic legislation. Discussion. It is emphasized that the full-scale invasion of the Russian Federation on the territory of Ukraine caused significant destruction. The Russian aggression caused considerable material damage to persons who purchased vehicles and/or property, in particular real estate, on credit or mortgage, but such property was destroyed as a result of hostilities or remained in the occupied territory. In order to protect the rights of borrowers under credit agreements, the subject of which is property that was destroyed or suffered significant damage as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, the Parliament adopted the Law of Ukraine "On Amendments to the Tax Code of Ukraine and some laws of Ukraine regarding the support of borrowers whose property was destroyed or damaged as a result of the armed aggression of the Russian Federation against Ukraine".

Key words: liability, destroyed property, damaged property, consumer credit, creditor, borrower.

vid 15.04.2014 № 1207-VII. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2021. № 45. st. 361.

9. Pro systemu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib : Zakon Ukrainy vid 23.02.2012 № 4452-VI. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2021. № 37. st. 316.

10. Trotsiuk N. V. Diialnist kolektorskykh kompanii na rynku finansovykh posluh: pravovi aspekty. *Nashe pravo*. 2021. №02.- S. 139-146.